VIDEN VELFÆRD

DET NATIONALE FORSKNINGS- OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Socialstyrelsen

PARTNERSKABER

AT SKABE DELTAGELSE FOR BORGERE MED HANDICAP. TO PARTNERSKABER MELLEM FRIVILLIGCENTRE, KOMMUNER OG ANDRE AKTØRER

KORT & KLART

INTRODUKTION

Både politikere, praktikere og forskere har høje ambitioner om, at det offentlige, civilsamfundet og private virksomheder skal samarbejde for at skabe innovation og bidrage til øget inklusion og deltagelse for socialt udsatte borgere.

Fra maj 2015 til marts 2018 støttede et satspuljeinitiativ derfor partnerskaber mellem kommuner, frivillige organisationer og virksomheder, der arbejdede med at udvikle tilbud til borgere med handicap ved hjælp af 'frivillig faglighed'. De frivilliges faglighed kunne være enten social, kulturel, håndværksmæssig eller andet. Det frivillige sociale arbejde i Danmark kræver sjældent faglige kompetencer. Men i takt med, at de frivillige organisationer bliver mere professionelle, stiger forventningerne til de frivillige organisationer også, og så kan kravene til de frivillige øges.

To partnerskaber i henholdsvis København og Fredericia mellem frivilligcentre, kommuner og andre aktører modtog støtte fra puljen fra maj 2015 til primo 2018.

GROW YOUR LIFE

Med partnerskabet *Grow Your Life* i Fredericia forsøgte man at give foreninger og virksomheder mod på at udvikle aktiviteter målrettet udviklingshæmmede borgere i alderen 18-40 år, som havde behov for et større socialt netværk. Nogle udviklingshæmmede borgere lever isoleret, og et partnerskab mellem Fredericia Kommune, Frivilligcenter Fredericia og to lokale aftenskoler ville gøre det nemmere for borgere med handicap at leve et ungdoms- og voksenliv, som også betyder aktiv deltagelse i civilsamfundet. Desuden ved mange frivillige og foreninger ikke, hvordan de kan inkludere borgere med handicap i deres civilsamfundsaktiviteter. Denne problemstilling har partnerskabet således også forsøgt at finde løsninger på.

Grow your life handlede i projektperioden om aktiviteterne:

1. "Date livet"
2. Cafe
3. Aftenskoleaktiviteter
4. Offentlig afslutningsfest
5. Facebook-gruppe
6. Understøttelse og supervision af de frivillige.

FRIVILLIG KULTURFORMIDLING TIL BORGERE MED HANDICAP

Partnerskabet *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap* i København opstod, fordi borgere med handicap har mindre adgang til kulturelle og sociale fællesskaber i civilsamfundet. Det skyldes både stigma og fordomme, og at gruppen af borgere ofte er afhængig af faglige medarbejdere. Personale på aktivitetstilbud og de kommunale institutioner har ikke tilstrækkelig erfaring, netværk og relevant faglighed til at skabe forbindelse til civilsamfundet for borgere med handicap.

Frivillig kulturformidling til borgere med handicap handlede i projektperioden om aktiviteterne:

1. Undervisning af frivillige, medarbejdere og borgere på Statens Museum for Kunst i kulturformidling for borgere med handicap
2. Kapacitetsopbygning af Venskabsforeningen Lavuk Stjernen og Lavuk Stjernens samarbejde med frivillige
3. Udflugter for borgere med handicap på især kulturinstitutioner
4. Besøg på dagtilbud
5. Produktion af film om aktiviteterne
6. Deltagelse af frivillige i kreative aktiviteter på enkelte af dagtilbuddene
7. Understøttelse af de frivilliges deltagelse.

PARTNERSKABET *GROW YOUR LIFE*

FORMÅL

- Inklusion af unge borgere med handicap i lokalsamfundet og at fremme mulighederne for, at de kan indgå i sociale netværk med frivillige samt at opbygge fritidskompetencer gennem selvtillidsopbyggende aktiviteter
- Nedbryde barrierer for aktiv deltagelse i fritids- og kulturliv, så borgere med handicap får mindre behov for kommunal støtte til udbygning af sociale netværk
- Udvikle smidige samarbejdsrelationer, der ved hjælp af mere effektive arbejdsgange mellem sektorer etablerer nye deltagelsesrum for borgere med handicap.

ORGANISERING AF PARTNERSKABET

- Frivilligcenter Fredericia
- Handicapområdet i kommunen repræsenteret ved Myndighedsområdet, Voksenservice og Center for Aktiv Liv og Læring
- Aftenskolen SUK (Samvær Undervisning Kultur)
- Aftenskolen Den Kreative Skole.

Partnerskabet organiserede sig med en styregruppe. Projektet havde to lønnede koordinatorer: en i frivilligcenteret og en i kommunen. De deltog begge i styregruppemøder, var daglige koordinatorer af projektets aktiviteter og rekrutterede borgere og frivillige til aktiviteterne.

FRIVILLIGE

De frivilliges faglige baggrund var primært deres studier (fx sygeplejerske og pædagog), mens nogle få havde erhvervserfaring som ufaglærte eller faglærte.

AKTIVITETER

Grow your life blev gennemført gennem aftenskolekurser, events, udflugter og sociale mødesteder, hvor borgere med handicap og frivillige deltog sammen. På aftenskolekurserne var der lønnede undervisere, frivillige og tilmeldte borgere med handicap. Kurserne omhandlede mad, musik, dans og drama.

PARTNERNES FUNKTIONER

De kommunale chefer havde vigtige roller indad i kommunen, bl.a. for at åbne døre i kommunen og motivere kommunens medarbejdere til at støtte op om borgernes deltagelse i aktiviteterne.

De to aftenskoler var omdrejningspunkter for partnerskabets aktiviteter, men til forskel fra andre aftenskolekurser var det de to koordinatorer fra frivilligcenteret og kommunen, der rekrutterede borgere og frivillige til kurserne.

Frivilligcenteret havde det administrative ansvar for projektet og bidrog med sit kendskab til frivillig organisering af aktiviteter og med netværk i lokalområdet. Derudover foregik nogle af arrangementerne for borgere med handicap og frivillige i frivilligcenterets lokaler, som partnerne oplevede som trygge rammer for borgerne.

FORMALISERING

Parterne skrev en kontrakt på at nå de fælles formulerede mål. Alle i partnerskabet udtrykte opbakning, selvom parterne havde forskellige motiver for at deltage. Parterne fortalte, at det var nødvendigt med formelle aftaler samt en kontinuerlig dialog og møder.

Behovet for en formel ramme blev især begrundet i økonomiske forhold. For eksempel ville aftenskolerne have sikkerhed for, at der var økonomi til gennemførelse af planlagte kurser. Den ene aftenskole udtrykte:

> **Vi synes, det er rigtig vigtigt at have en kontrakt (...) hvad er det lige der sker, hvis projektet falder fuldstændigt fra hinanden? (...) Der havde vi en snak med dem i kommunen, da vi er en del af partnerskabet. Hæfter vi for noget?**

PARTNESKABET *FRIVILLIG KULTURFORMIDLING TIL BORGERE MED HANDICAP*

FORMÅL

- Give borgere med handicap mulighed for at indgå i kulturelle og sociale fællesskaber og derigennem opnå øget livskvalitet
- Rekruttere frivillige med kompetencer og netværk inden for kultur og formidling til at varetage kulturformidling over for borgere med handicap
- Skabe samarbejde på tværs af sektorer og udvikle metoder, der skaber adgang til kulturelle tilbud for borgere med handicap.

ORGANISERING AF PARTNERSKABET

- Frivilligcenter Vesterbro, Kgs. Enghave og Valby
- Venskabsforeningen for Lavuk Stjernen
- Den selvejende institution Lavuk Stjernen
- Statens Museum for Kunst.

Partnerskabet blev styret gennem uformel dialog mellem frivilligcenterets koordinator, koordinatoren for Venskabsforeningen Lavuk Stjernens og ansatte på Statens Museum for Kunst. Der afholdtes ikke styregruppemøder, og der blev ikke taget referat. Den uformelle styring betød, at der var en tæt forbindelse mellem de frivilliges deltagelse og medarbejderne på Lavuk Stjernen.

FRIVILLIGE

De frivillige blev rekrutteret via opslag på relevante uddannelsessteder og frivilligjob.dk. Uddannelsesmæssigt var hovedparten rekrutteret fra kunstfag, fag med kulturformidling, humanistiske fag og pædagogiske fag. Knap halvdelen af de frivillige havde de ønskede kompetencer inden for kultur og formidling. De

andre meldte sig, fordi de gerne ville arbejde med kulturformidling målrettet borgere med handicap.

AKTIVITETER

Både frivillige og medarbejdere på Lavuk Stjernen deltog i kurser i kulturformidling for at blive inspireret, så de sammen med borgerne kunne udvikle kulturelle aktiviteter.

De frivillige fik kurser i formidling via billeder og lyd, og de frivillige gennemførte guidede ture og værkstedsaktiviteter sammen med Statens Museum for Kunst målrettet borgere med handicap.

Desuden faciliterede de faglige frivillige kreative aktiviteter i et værksted på Statens Museum for Kunst for både Lavuk Stjernens medlemmer og medarbejdere.

PARTERNES FUNKTIONER

Koordinatoren fra frivilligcenteret administrerede projektet og stod for rekruttering af frivillige med en kunst- eller kulturfaglig profil. En del af projektets formål var, at frivilligcenteret støttede både aktiviteter og opbygning af Venskabsforeningen.

De frivilligbårne aktiviteter i Lavuk Stjernen var forankret i Venskabsforeningen. De havde en lønnet ansat koordinator som bindeled mellem kommunale medarbejdere på Lavuk Stjernens dagtilbud og borgerne.

Koordinatoren fra Venskabsforeningen Lavuk Stjernen udtrykte at:

For de medarbejdere, som har lidt modstand ift. frivillighed, var det et rigtigt fint projekt, fordi de frivillge havde en anden faglighed og vidste noget andet, kunne noget andet og skulle noget andet.

Statens Museum for Kunst afholdt guidede ture, kreative værksteder og kurser i kulturformidling for borgere med handicap, frivillige og medarbejdere på Lavuk Stjernen.

FORMALISERING

Koordinering af partnerskabet foregik uformelt mellem de to koordinatorer på frivilligcenteret og Venskabsforeningen for Lavuk Stjernen. Kontakt med Statens Museum for Kunst skete efter behov.

Der var en klar rollefordeling mellem de tre partnere ud fra kompetencer og organisationer. Kontakten handlede primært om at følge op på erfaringer, at koordinere aktiviteter samt at rekruttere borgere og frivillige.

Den uformelle styring af partnerskabet betød, at konkret planlægning af aktiviteter kunne gennemføres sammen med medarbejdere på Lavuk Stjernen og de frivillige. Den uformelle organisering krævede gensidig forståelse, tillid og løbende udveksling af viden, ressourcer og netværk.

Koordinatoren i frivilligcenteret fortalte:

> **Jeg oplever ikke, at (koordinator Venskabsforeningen Lavuk Stjernen) har et behov for, at vi skal mødes en gang om ugen og skrive referater og køre det på den måde. Jeg oplever, at vi har samme tilgang og temperament til det.**

LÆRINGEN FRA PARTNERSKABERNE

FORSKELLIGE INTERESSER

I hvert af de to partnerskaber satte partnerne fælles mål. Det var mål, som alle fik noget ud af og derfor ville engagere sig i. Beslutninger blev truffet i fællesskab, og de deltagende partnere havde et beslutningsmandat fra deres egen organisation.

Begge partnerskaber var etableret på baggrund af gode kontakter i lokalområdet og en vilje til at lære af hinanden. Man ville udvikle løsninger sammen. Hvis partnerne kun var gået ind i samarbejdet for egen vindings skyld, kunne det have skabt konflikt.

Det kræver en vilje at mødes på midten og samarbejde om fælles mål. Væsentlige elementer i velfungerende partnerskaber er:

- Forventningsafstemning
- Gensidig tillid i relationer
- Inkludér i stedet for at ekskludere og konkurrere
- Vilje til at skabe en fælles lærende platform.

Erfaring fra *Grow Your Life*:
På den ene side skulle partnerne mødes på midten og samtidig kunne se, at der var noget i det for dem selv og for borgerne. På den anden side skulle de arbejde i en balancegang mellem tydelige mål og udvikling og læring. Myndighedschefen udtrykte, at man ikke kunne bestille partnere til at arbejde, som man ønskede det. Man var nødt til at indgå kompromiser:

> **Man kan ikke bare komme og sige: Nu er jeg offentlig eller privat organisation. Man bliver nødt til at skære i sig selv. Det tænker jeg, at vi fik gjort, og det har egentlig kørt.**

Erfaring fra *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*:
Det er væsentligt, at partnerne havde respekt for hinandens forskellige interesser. Koordinatoren fra frivilligcenteret udtrykte, at et godt partnerskab rummer:

> **En nysgerrighed og en åbenhed for, at vi alle sammen kunne lære noget af projektet. De (Statens Museum for Kunst) har ikke kun påtaget sig specialistrollen, altså de har også haft en nysgerrighed på vores dagtilbud og på de frivillige. Vi har alle tænkt, at andre kunne lære os noget. Der er en anerkendelse af at have brug for hinanden.**

LÆRING GENNEM PARTNERSKABER

En læring fra begge partnerskaber er, at et godt samarbejde skal opbygges og vedligeholdes kontinuerligt. Begge partnerskaber investerede løbende tid og ressourcer. Til gengæld fik alle partnere læring, netværk og fælles resultater ud af samarbejdet.

Erfaring fra *Grow Your Life*:
Lederen af myndighedsafdelingen fortalte om den vigtige læring, når partnerskaber udvikles på tværs af sektorer:

> **Det er en åben udviklingsmodel. Der, hvor vi kan udvikle os i det her projekt og i andre, det er i vores roller og pligter. Jeg tror, det er svært i mange partnerskaber. Det her med at komme ind til nerven, og at du er forpligtet, når du sidder her.**
>
> **Det handler meget om, at det sker på ligeværdige præmisser, ellers gider folk ikke være med i et partnerskab.**

Lederen af frivilligcenteret mente, at partnerskabet afhang af partnernes ejerskab og prioritering af tid og ressourcer. Partnerskabet var derfor både præget af læring og udvikling og af, at alle arbejdede mod de fælles mål.

Erfaring fra *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*:
Projektet var både præget af bestemte mål og af plads til udvikling, læring og justeringer. Koordinatoren af frivilligcenteret beskrev vigtigheden i, at der var plads til løbende læring og udvikling:

> **Det er også svært, hvis man har for mange fastlagte mål i forvejen. Der skal også være et rådighedsrum.**

Det blev betonet af alle de professionelle partnere i partnerskabet, at løbende læring og udvikling var væsentligt for at få succes. Partnerne lærer løbende af hinanden, og samtidig var aktiviteterne nye for alle. Man kunne derfor ikke på forhånd vide, hvordan det burde justeres undervejs.

NETVÆRK OG PERSONLIGE RELATIONER

Det kræver tid og ressourcer at indgå i netværk uden for egen organisation. Men netop netværk, sociale kompetencer og personlige relationer er afgørende, når man samarbejder på tværs af sektorer.

Erfaring fra *Grow Your Life*:
Den ene af de to aftenskoler havde tidligere kun kontakter i Kultur- og fritidsforvaltningen. Nu har de fået kontakt til både andre dele af kommunen og borgere, som de ellers havde svært ved at nå. En af aftenskolerne udtrykte både motivation, udbytte og læring fra partnerskabet. Der blev skabt kontakt til nye borgergrupper som kursister, kendskab til frivilligcenteret og kontakt med kommunen:

> **Vi har været meget glade for projektet. Jeg kendte heller ikke meget til frivilligcentret, men det har jeg lært noget om. Og så mødte jeg voksenservicechefen hernede en dag. Vi fik en god snak, fordi han kendte heller ikke så meget til aftenskolerne. Nu var han lidt tvunget til det, fordi han var med i projektet. Men vi har haft et par møder nu, hvor vi har snakket om, hvad aftenskolerne kan byde ind med i kommunal sammenhæng. (...) Jeg håber, projektet kan bløde op for et bedre samarbejde.**

ÅBENHED OG INDDRAGELSE

Begge partnerskaber havde en tendens til at lukke sig om sig selv. Der blev ellers etableret andre samarbejder i begge partnerskaber, men de blev ikke integreret i den løbende udvikling og læring. Dermed gik partnerskaberne glip af nogle muligheder, fx for deltagelse for borgere med handicap.

I Fredericia indså man vigtigheden af at arbejde inkluderende med interesser i lokalområdet for at undgå konflikter og for at sikre legitimitet. Det skabte desuden flere muligheder.

Det gjaldt også inddragelsen af borgere og frivillige.

Erfaring fra *Grow Your Life*:
Partnerskabet havde en svag demokratisk deltagelse af både borgere med handicap og frivillige. Den kommunale myndighedschef bemærkede, at de burde have inddraget både de frivillige og borgerne mere direkte i udviklingen af partnerskabet og dets aktiviteter:

> **Men jeg tænker da, at vi har rykket os på de tre år. Vi ville sikkert tænke styregruppe på en hel anden måde (i dag). Vi kunne også have nogle brugerrepræsentanter, men det havde vi ikke tænkt dengang.**

OPBAKNING I EGEN ORGANISATION

De deltagende partnere bør have mandat til at kunne handle og tage beslutninger på vegne af deres respektive organisationer. Det gælder især kommunens repræsentanter, da de repræsenterer store organisationer. De må derfor arbejde med at motivere relevante medarbejdere til at bakke op om partnerskabets aktiviteter.

Erfaring fra *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*:
Selvom projektet blev drevet uformelt i dialog mellem nøglemedarbejdere i de tre organisationer, var det afgørende for koordinatoren i Venskabsforeningen Lavuk Stjernen, at der var direkte adgang til ledelsesopbakning og sparring i Lavuk Stjernen. Koordinatoren på frivilligcenteret understregede også betydningen af, at der var opbakning fra den kommunale ledelse. Det sikrede projektets gennemslagskraft.

FORANKRING

De to partnerskaber var forankret forskelligt. *Grow your life* i Fredericia var forankret i kommunens forvaltning og var derfor tæt på det politiske niveau. Det gjorde det muligt at arbejde med planer om forankring gennem kommunens budgetforhandlinger.

Frivillig kulturformidling til borgere med handicap arbejdede mere lokalt og var forankret i en konkret institution på udførerniveau. Forbindelsen til Københavns Kommunes øverste ledelse var derfor svagere, men der var også fordele forbundet med den lokale og uformelle model.

Mens *Grow your life* var tættere på kommunens ledelse og havde en formel styregruppe, var de frivillige og medarbejdere på Lavuk Stjernen tættere koblet til den uformelle styring af partnerskabet i København. Både frivillige og medarbejdere blev inddraget i projektets udvikling. Det skete gennem workshops, møder og idégenerering.

Erfaring fra *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*:
Den uformelle styring af *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap* gjaldt ikke for projektets økonomi, der blev formelt organiseret. Alle partnerne mente, at det var vigtigt med klarhed over den økonomiske del, og at den ene af partnerne (frivilligcenteret) forvaltede partnerskabets økonomi.
En medarbejder fra Statens Museum for Kunst udtrykte:

> **Det var fedt, at der var en klar rolle- og ansvarsfordeling, og den økonomiske rolle blev også skåret meget fint. Det var godt, vi ikke skulle rodes ud i det. Det var fedt, det lå hos jer (frivilligcenteret). Det har givet mere fokus på den frivillige og den kunstneriske del.**

Erfaring fra *Grow Your Life*:
Byrådet i Fredericia bevilgede midler til, at *Grow your life* kan fortsætte frem til udgangen af 2021. Derefter vil man drøfte videre fortsættelse. Alle partnere udtrykte i interview interesse i at fortsætte samarbejdet. Den kommunale koordinator udtrykte:

> **Vi har formået at få formidlet det her videre. Byrådet har meget fokus på det. Og der har vi så støjet så meget i bybilledet og i medierne og fået en masse positiv omtale. Og vi har været ude og fortælle om projektet. Så der er også en politisk velvillighed.**

Erfaring fra *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*:
Lederen af Lavuk Stjernen udtrykte, at han så sin rolle som den, der tænkte i projektets forankring og fortsættelse. Det gjorde han ved at opsøge andre samarbejdspartnere og støtte op om, at Venskabsforeningen søgte og fik tildelt § 18-midler til frivilligt socialt arbejde i kommunen til fortsættelse af projektet.

Efter projektets ophør i marts 2018 har Venskabsforeningen for Lavuk Stjernen overtaget rekrutteringen af de frivillige efter frivilligcenteret.

AFGØRENDE ELEMENTER FOR PARTNERSKABERNE

På tværs af begge partnerskaber og den videnskabelige litteratur er det muligt at udlede følgende afgørende elementer for at opnå succes i denne type partnerskaber. Elementerne knytter sig til organisering, gennemførelse og drift af lokale projektorienterede partnerskaber som aftaleramme om tværsektorielt samarbejde.

Afgørende elementer i succesfulde partnerskaber fordelt på relationelle elementer, strukturelle elementer og elementer hos partnerorganisationerne:

RELATIONELLE ELEMENTER

- Erfaringer med tværgående samarbejder på forhånd og et aktivt netværk i lokalområdet – både nære netværk og mere fjerne netværk
- Gensidig tillid, respekt og forståelse
- Gode personlige relationer, der kontinuerligt vedligeholdes og videreudvikles formelt og uformelt
- Evne til at forhandle og gå på kompromis
- Fleksibilitet og åbenhed over for at lære
- Hyppig og åben dialog og kommunikation – både formel og uformel.

STRUKTURELLE ELEMENTER

- Fælles visioner og mål (men gerne med forskellig betoning og forskellige bagvedliggende motiver)
- Tryghed og transparens omkring rammer og beslutningsgange
- Tilstrækkelig tid, ressourcer og viden til rådighed
- Fremdrift i arbejdet, der matcher alle partneres forventninger
- Fælles engagement og investering i at ville lykkes – kontinuerlig dialog
- Partnerskabets partnere har legitimitet i lokalområdet og i partnerorganisationerne
- Det politiske klima bakker op om partnerskabet
- Partnerskabet involverer alle relevante partnere og interessenter i og omkring arbejdet i lokalområdet og evt. uden for lokalområdet
- Tværsektoriel ledelse (faciliterende og medierende)
- Formelle rammer omkring økonomi.

ELEMENTER I PARTNERORGANISATIONERNE

- Parterne har bemyndigelse til (og opbakning fra) deres egen organisation til at tage beslutninger og handle
- Parterne oplever, at deres egen organisation høster udbytte af det fælles arbejde (gensidig fordelagtighed)
- Investering af tid og ressourcer.

SAMSPIL OG DELTAGELSE

Kontakten mellem frivillige og borgere med handicap havde forskellig karakter og gav forskelligt udbytte af relationen. Der var en tendens til, at jo højere graden af faglig kontakt var, des svagere var den sociale kontakt. Jo mere dominerende det faglige element var, jo mindre var det relationelle og sociale element i form af netværk.

Forskellene relaterede sig også til de forskellige målgrupper af borgere (med mere eller mindre behov for støtte).

En fælles læring på tværs af de to partnerskaber er, at gruppeaktiviteter og understøttelse af fællesskaber er vigtige for at fastholde de frivillige og for at skabe rammer for nye netværk for borgerne. I denne sammenhæng var gruppeaktiviteterne og fællesskaberne både mellem borgere og de frivillige og blot mellem de frivillige internt.

Borgere med mindre behov for støtte oplevede i højere grad en effekt i form af styrkede sociale relationer og netværk. De fik adgang til deltagelse i aktiviteterne uden følge af medarbejder og fik en mindre faglig effekt af relationen med de frivillige, selvom de frivillige også var faglige.

Det modsatte gjaldt for borgere med stort behov for støtte. De fik adgang til deltagelse i aktiviteterne i følge af professionelle medarbejdere, og blev støttet undervejs af kommunale medarbejdere. Denne gruppe af borgere med handicap fik mere ud af de frivilliges fagligheder end blot styrkede sociale relationer via de frivillige.

BORGERNES RELATION TIL FRIVILLIG FAGLIGHED OG KOMMUNALE MEDARBEJDERE:					
Deltagere/ elementer	Borgere oplever en faglig effekt fra de frivillige	Borgere oplever en relationel effekt fra de frivillige	Borgernes vej ind i aktiviteterne	Rekruttering af de frivillige	Kommunale medarbejderes involvering
Borgere med stort behov for støtte	I høj grad	I mindre grad	I følge med medarbejdere	Rekruttering via annoncering	Deltager og støtter op om borgerne
Borgere med mindre behov for støtte	I mindre grad	I høj grad	Uden medarbejdere	Rekruttering via personlig kontakt	Deltager ikke men informerer

SAMSPIL ÅBNER FOR NYE MULIGHEDER

Partnerskabet *Grow your life* har bidraget til at skabe aktiviteter for borgere med handicap og frivillige, som partnerne ikke kunne tilbyde hver for sig. Det er bl.a. lykkedes ved at bryde grænser ned mellem frivilligcenter, aftenskoler og kommune. Løbende forhandling og læring blandt partnerne krævede tillid og udveksling af viden og ressourcer.

Styregruppen i *Grow your life* koordinerer nu med andre aktiviteter i Fredericia by. Fx gennem deltagelse i arrangementer, valg til byens udsatteråd og lignende. Erfaringerne fra *Grow your life* har desuden været med til at skabe nye samarbejder i kommunens arbejde.

Myndighedschefen udtrykte i interview:

> **Men vi har et nyt projekt, hvor frivilligcentret er inde over også. Og det var ikke sket, hvis vi ikke havde haft det her projekt. Så det har en positiv afsmitning. Vi tænker på at lave en samarbejdskontrakt med andre frivillige aktører. Så det har også flyttet vores mindset på, hvordan vi arbejder med hele byens aktører.**
>
> **Så nu er det faktisk lykkedes os at lave et partnerskab, det er et nyt tilbud, der hedder *Din indgang,* og der laver vi et partnerskab med frivilligcenteret, så vi har noget, vores borgere kan komme videre til. (...) Det tænker jeg bare er affødt gennem de partnerskaber, vi har været i, det er en gevinst af det. Det er jo altid en bevægelse.**

Frivilligcenteret bemærkede også, at de har brugt erfaringerne fra *Grow your life* i andre sammenhænge:

> **Noget af det, som har fungeret her, trækker vi jo også ind i andre sammenhænge og relationer.**

Aftenskolerne fortalte både om læring, nye kontakter og nye muligheder for at etablere kurser andre steder. Fx har partnerne fra *Grow your life* haft dialog om mulighederne for, at aftenskolerne kan afholde flere kurser ude på bostederne. Hvis kurserne afholdes på bosteder, vil det øge borgernes tilgængelighed til kurserne.

De to kommunale chefer i partnerskabet udtrykte:

> **Jeg tror, medarbejderne ude på bostederne er blevet mere positive over for aftenskolerne. At de synes, at det er en god idé for borgerne. Vi har også undervisning ude på bostedet. Så kan borgerne bedre trække sig, hvis det bliver for meget. Og de dukker måske kun op, fordi det er på stedet. (...) Fordi der er mange borgere, som ikke kommer ud om aftenen, fordi det er for uoverskueligt at skulle langt ud.**

Alle partnere i *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap* oplevede fordele ved partnerskabet.

Statens Museum for Kunst høstede læring om, hvordan de kan skabe kunst og kulturformidling til forskellige grupper af borgere med handicap.

Koordinatorer på frivilligcenteret i København udtrykte, at de har kunnet bruge erfaringerne i andre samarbejder. Frivilligcenteret lærte både målgruppen af borgere med handicap at kende og opnåede viden om, hvad der kan skabe velfungerende partnerskaber:

> **Jeg synes, vi inde hos os har lært samspil, når det fungerer. Vi har andre samspilsprojekter, hvor det ikke fungerer så godt. Og der kan jeg så se tydeligt, hvorfor det ikke fungerer. Så det kan jeg tage med videre. Så har vi lært noget om en målgruppe. Om nogle mennesker, som vi ellers ikke har kendt så meget til, som jeg synes har været rigtig spændende (...) Det er en øjenåbner, som fremadrettet vil gøre, at hvis jeg ser noget, der er relevant, så kan man se, det giver mening og kan lade sig gøre.**

Koordinator af Venskabsforeningen, udviklingskonsulent og leder af Lavuk Stjernen fortalte alle tre, at projektet skabte større åbenhed omkring samarbejde med frivillige og civilsamfund.

Medarbejderne på Lavuk Stjernen oplevede, at borgerne fik noget ud af partnerskabet. Det åbnede også op for nye samarbejder. Koordinatoren af Venskabsforeningen Lavuk Stjernen udtrykte:

> **På handicapområdet er der mange i København, som synes, det er et spændende projekt, så nu samarbejder vi med en anden kommunal institution, som kommer lidt ind i projektet. De har et spændende projekt med cykler. Vi er også begyndt at snakke med Instituttet for Blinde og Svagsynede, som gerne vil være med i noget om kulturformidling og vil etablere kontakt til Statens Museum for Kunst gennem venskabsforeningen.**

DELTAGELSE GIVER NYE OPLEVELSER OG NYE HANDLEKOMPETENCER

Borgere med mindre behov for støtte i hverdagen fik styrket deres netværk, da de indgik i relationer med frivillige og hinanden. Men hvad der var mere interessant, var, at borgerne oplevede, at relationerne fandt sted i det civile samfund og dermed bidrog til "en ny identitet". Samtidig oplevede borgerne, at deres handlekompetencer blev øget. Dermed oplevede borgerne, at de blev bedre i stand til at håndtere omverdenen.

Borgere med handicap med større behov for støtte fik også adgang til nye offentlige, kulturelle rum uden for den kommunale kontekst. Også disse borgere udviklede sig personligt og opnåede øgede handlekompetencer.

Borgerne opnåede også et fagligt udbytte. I *Grow your life* var det faglige udbytte relateret til aftenskolerne. I *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap* var det faglige udbytte relateret til de nye former for kulturformidling, som de faglige frivillige udviklede af på Statens Museum for Kunst.

FREMTIDIGE UDVIKLINGS-POTENTIALER

Puljen, som partnerskaberne søgte, havde til formål at styrke civilsamfundsdeltagelse for borgere med handicap og dermed styrke borgere med handicaps livskvalitet gennem aktiviteter.

På trods af succesen i partnerskaberne for både partnere, borgere med handicap, frivillige og medarbejdere blev de to partnerskaber også eksempler på de mange kendte udfordringer forbundet med samarbejder mellem kommuner og civilsamfund. Især de kommunale medarbejdere bevægede sig ikke ind på midten i samarbejdet med de frivillige. Det virkede begrænsende for borgernes adgang til deltagelse.

Evalueringen af de to partnerskaber viser desuden, at arbejdet med at professionalisere frivillighed kan komme i konflikt med de relationelle dele af det frivillige engagement, og at det tilmed kan stå i vejen for styrkelse af inklusion og deltagelse for borgerne.

NOGLE BORGERE FÅR STYRKET LIVSKVALITET, ANDRE EKSKLUDERES

Borgere med handicap har fået styrket deres livskvalitet i forbindelse med deltagelse i aktiviteterne. Begge partnerskaber viste, at styrket samspil mellem kommuner og den frivillige verden skabte oplevet effekt. Borgerne oplevede effekter som øget mestring, styrket handlekompetence og styrket netværk. Der skete også en massiv læring blandt både medarbejdere, frivillige og borgere med handicap.

De konkrete aktiviteter i partnerskaberne blev dog kun tillæg til den eksisterende drift. Det skete fordi aktiviteterne enten foregik uden kommunale medarbejdere (*Grow your life*), med kommunale medarbejdere som *supplement* (udflugter og værkstedsaktiviteter i *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*) eller med de frivillige som et supplement (frivillige på dagtilbuddene i *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap*). Fordi aktiviteterne ikke for alvor blev integreret i den drift og de aktiviteter, der allerede var, blev nogle borgere ekskluderet.

I *Grow your life* blev de borgere ekskluderet, som ikke selv kunne komme ud. I *Frivillig kulturformidling til borgere med handicap* blev borgere ekskluderet, da medarbejdere af forskellige årsager ikke samarbejdede med de frivillige. Det kunne være, at de kommunale medarbejdere, der var knyttet til de ydelser, som borgere med handicap modtog, fx ikke havde mod på at indgå i samspil med de frivillige eller ikke havde tid og ressourcer til det.

Man var opmærksom på disse udfordringer i begge projekter. En del af løsningen ville have været en styrket relation mellem de kommunale medarbejdere og de frivillige. Det havde kunnet bidrage til at åbne handicapområdet op mod civilsamfundets mange deltagelsesmuligheder.

Begge partnerskaber rummede desuden en svag deltagelse af borgere og frivillige i den organisatoriske ramme, hvilket er en typisk risiko ved partnerskaber. I begge partnerskaber blev der udtrykt et ønske om at arbejde hermed.

OPSUMMERING

Kombinationen af en stærk lokal inddragelse og forhold omkring forankring i den kommunale ledelse har stor betydning for partnerskabers udvikling og konsolidering. Det er en læring på tværs af de to partnerskaber.

Samtidig havde begge partnerskaber planlagte aktiviteter og mål samt formelle økonomiske rammer. Det var derfor også kendetegnende for begge partnerskaber, at de balancerede mellem faste rammer og løbende udvikling. Partnerskaberne blev styret ved hjælp af mål, planer og fast fordeling af ressourcer og roller på den ene side og kontinuerlig læring, udvikling og forandring på den anden side.

I praksis betød det, at fælles mål og forventningsafstemning var vigtige pejlemærker, når der skulle indgås partnerskaber. Men plan og mål må ikke blive for detaljerede til, at det forhindrer læring, udvikling og løbende justeringer.

Det var positivt med en klar rollefordeling mellem partnerne. Der skal dog fortsat være plads til fleksibilitet i samarbejdet mod de fælles mål. I et vellykket partnerskab udvikler rollerne sig.

FAKTORER, DER PÅVIRKER ET PARTNERSKAB:

- Fælles mål, som alle partnere får noget ud af.
- Beslutninger træffes i fællesskab.
- Forventningsafstemning.
- Gensidig tillid i relationer.
- Det kræver vilje at mødes på midten og samarbejde om fælles mål.
- Inkludér i stedet for at ekskludere og konkurrere.
- Man vil udvikle løsninger sammen. Hvis partnerne kun går ind i samarbejdet for egen vindings skyld, kan det skabe konflikt.
- Vilje til at skabe en fælles lærende platform.
- Partnere har et beslutningsmandat fra deres egen organisation. Det er især et opmærksomhedspunkt for kommunens repræsentanter.
- Samarbejde skal opbygges og vedligeholdes kontinuerligt.
- Partnere investerer løbende tid og ressourcer. Det kræver tid og ressourcer at indgå i netværk uden for egen organisation.
- Netværk, sociale kompetencer og personlige relationer er afgørende, når man samarbejder på tværs af sektorer.
- Partnerskaber der har tendens til at lukke sig om sig selv, risikerer at gå glip af nogle muligheder.
- Forankring i kommunens forvaltning, tæt på det politiske niveau, muliggør planer om forankring gennem kommunens budgetforhandlinger.
- Lokal forankring, langt fra politisk niveau, kobler frivillige og medarbejdere tættere til samarbejdet.
- Aktiviteter i partnerskaberne bliver kun tillæg til eksisterende drift, hvis aktiviteterne ikke for alvor integreres i den drift og de aktiviteter, der allerede er.
- Styrket samspil mellem kommuner og den frivillige verden kan skabe oplevet effekt for deltagende borgere og læring blandt både medarbejdere og frivillige.
- Gruppeaktiviteter og understøttelse af fællesskaber for at fastholde frivillige.

VIVE
DET NATIONALE FORSKNINGS- OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD

Socialstyrelsen

PARTNERSKABER
At skabe deltagelse for borgere med handicap.
To partnerskaber mellem frivilligcentre, kommuner og andre aktører

Pjecen er forfattet af:
Helle Hygum Espersen, seniorprojektleder, VIVE
Leif Olsen, programleder, VIVE
Troels Rud, kommunikationskonsulent

Pjecen bygger på VIVE-rapporten "At skabe deltagelse for borgere med handicap. Evaluering af to partnerskaber mellem frivilligcentre, kommuner og andre aktører" (2018) af Helle Hygum Espersen og Leif Olsen

Udgiver: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
Foto: Kristian Meyer; Camilla Panting, Lavuk Stjernen; Partnerskabet Grow your life og Colourbox
Design: heddabank.dk
e-ISBN: 978-87-7119-522-4